

2. maj 2005 J.nr. 2722 tpj/jp

☎ 33145949 📧 70 e-mail tpj@akf.dk

Notat

Læse- og skrivesvages deltagelse i voksen- og efteruddannelse

Udarbejdet til Trepartsudvalget om livslang opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet.

Torben Pilegaard Jensen

Indhold

1. Sammenfatning og konklusion
2. Baggrund og formål
3. Udbuddet af VEU rettet mod læse- og stavesvage
4. Læse- og stavesvages deltagelse i VEU

1. Sammenfatning og konklusion

Uddannelse og erhvervsplacering har stor betydning for, om man deltager i voksen- og efteruddannelse uafhængigt af, hvilket færdighedsniveau man befinder sig på. Det er altså langt fra sådan, at alle på samme færdighedsniveau har samme chance for at deltage i voksen- og efteruddannelse, hvis de er beskæftiget i forskellige erhverv.

Alle med en videregående uddannelse deltager tilnærmelsesvis i samme omfang i voksen- og efteruddannelse, uafhængigt af deres færdigheder. Det er langt fra tilfældet blandt de kortuddannede, idet de med de ringeste færdigheder i meget mindre omfang har været på voksen- og efteruddannelse, bl.a. fordi mange af dem er uden arbejde. Men også blandt dem, der har en ungdomsuddannelse, dvs. en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse, er der en klar tendens til, at voksen- og efteruddannelsesaktiviteten aftager med faldende færdigheder i læsning, dokumentforståelse og regning, men ikke i samme udstrækning som blandt de kortuddannede.

Der er store forskelle de forskellige erhverv imellem med hensyn til, hvor mange der samlet har deltaget i voksen- og efteruddannelse. I tre erhverv er der en særlig høj voksen- og efteruddannelsesaktivitet blandt de ansatte. Disse er: finans- og forsikringsvirksomhed, den offentlige sektor og fremstillingsvirksomhed, hvor mellem tre fjerdedele og to tredjedele har deltaget i voksen- og efteruddannelse inden for en 12-måneders-periode. Er man derimod beskæftiget i de primære erhverv, er chancerne for at have været på voksen- og efteruddannelse ikke så store.

Der er betydelige forskelle med hensyn til, hvor mange der har deltaget i voksen- og efteruddannelse inden for de forskellige erhverv afhængigt af, hvilket færdighedsniveau man befinder sig på. Med ringe færdigheder i læsning, dokumentforståelse og regning er chancen for at have været på voksen- og efteruddannelse langt lavere i fremstillingserhverv, sammenlignet med, hvis man er beskæftiget inden for erhvervet finans- og forsikringsvirksomhed. Beskæftigede i fremstillingsvirksomhed med læse-regne-færdigheder på de laveste niveauer må således anses for at være en central målgruppe for voksen- og efteruddannelsesindsatsen. Omvendt for beskæftigede i finans- og forsikringsvirksomhed, idet de fleste her har gode chancer for at deltage i voksen- og efteruddannelse. Hvis deltagelse i voksen- og efteruddannelse er en blandt flere veje til at forbedre befolkningens læse-regne-færdigheder, er der således grund til at være opmærksom på de betydelige forskelle i voksen- og efteruddannelsesaktiviteten mellem de forskellige erhvervssektorer.

2. Baggrund og formål

Som det fremgår af kommissoriet for Trepartsudvalget har voksen- og efteruddannelsessystemet en væsentlig funktion i at fastholde og videreudvikle arbejdsstyrkens kompetencer. Målet er at skabe et grundlag for livslang kompetenceudvikling, opkvalificering og uddannelse for alle på arbejdsmarkedet. Trepartsudvalget skal tilvejebringe et grundlag for videre drøftelser mellem regeringen og arbejdsmarkedets parter om mulighederne for at fremme målsætningen om livslang opkvalificering og uddannelse for alle. Udvalget har til opgave at analysere og vurdere den nuværende voksen- og efteruddannelsesindsats i forhold til de fremtidige udfordringer og på denne baggrund opstille og vurdere forskellige modeller for, hvordan den nødvendige udvikling af arbejdsstyrkens kompetencer kan styrkes i et samspil mellem arbejdsgivere, lønmodtagere og det offentlige.

I den danske rapport fra »Second International Adult Literacy Survey« (SIALS) fra 1999 konkluderes, at omkring 1 mio. danskere med tilknytning til arbejdsmarkedet ser ud til at have brug for at få forbedret deres læse-regne-færdigheder, hvis de ifølge den internationale undersøgelse – hvis krav dog ikke nødvendigvis er relevant for alle – skal kunne fungere i et moderne informationssamfund med dets krav om at kunne forstå og anvende skriftlig information. Der ligger altså en særlig udfordring i at styrke denne gruppes kompetencer.

særlig udfordring i at styrke denne gruppes kompetencer.

Trepartsudvalget ønsker en analyse, hvis formål er *i overordnet form at afdække muligheder, omfang og nærmere karakter af læse- og stavesvages brug af VEU, herunder også at afdække, hvilke faktorer der opfattes som hhv. motiverende og hæmmende for deltagelse. Endvidere ønskes deltagernes udbytte af deltagelse i VEU belyst.*

Voksen-, efter- og videreuddannelse (VEU) er et overordnet samlebegreb for uddannelses- og undervisningsaktiviteter, der i deres formål, indhold og tilrettelæggelse retter sig særligt mod voksnes uddannelsesbehov, og/eller som i deres indhold bygger oven på en allerede gennemført grunduddannelse og/eller erhvervs erfaring. VEU omfatter såvel offentligt som privat udbudte og finansierede aktiviteter og består i erhvervsrettede uddannelser for voksne, almen uddannelse og folkeoplysende undervisning. Uddannelsen kan være en grundlæggende uddannelse for voksne, en grunduddannelse for voksne, en efteruddannelse eller en videreuddannelse. Endelig kan uddannelsen være formel eller uformel. I begge tilfælde er der tale om en struktureret uddannelse. Den formelle uddannelse afsluttes med et statsanerkendt uddannelsesbevis. Det gør den uformelle ikke.

Trepartsudvalget ønsker at få følgende belyst:

- Afdækning af udbud af VEU rettet mod læse- og stavesvage
- Kortlægning af gruppen af læse- og stavesvage for så vidt angår køn, alder, uddannelsesbaggrund og beskæftigelse
- Kortlægning af læse- og stavesvages brug af VEU
- Afdækning af faktorer, der virker motiverende for deltagelse i VEU
- Afdækning af faktorer der virker hæmmende for deltagelse i VEU
- Udbytte af deltagelse i VEU.

I dette arbejdsrapport afreporteres disse to hovedelementer:

- Udbuddet af VEU rettet mod læse- og stavesvage belyses gennem tilgængelig statistisk materiale.
- Kortlægning af læse- og stavesvage og deres brug af VEU belyses gennem tidligere undersøgelser, herunder særligt SIALS samt nye analyser på SIALS-databasen.

I den endelige afreportering indgår derudover:

- Motiverende og hæmmende faktorer for deltagelse i VEU og udbyttet heraf belyses gennem *Brugersurvey 2004*

I det følgende skitseres de to hovedelementer kort.

Udbuddet af VEU rettet mod læse- og stavesvage

Siden januar 1996 har voksne, der ikke synes, de læser godt nok, haft mulighed for at deltage i særligt tilrettelagte læsekurser. Der er i dag fem forskellige tilbud til voksne, der har brug for at forbedre deres grundlæggende færdigheder i dansk, læsning, stavning og skrivning:

- Forberedende voksenundervisning i læsning (FVU-læsning)
- Dansk på almen voksenuddannelse
- Dansk som andetsprog på almen voksenuddannelse
- Danskuddannelse for voksne udlændinge
- Ordblindeundervisning.

Der findes endvidere på AMU og GVU særligt tilrettelagte kurser og ”læseværksteder” for læsesvage i tilknytning til den faglige undervisning. Disse aktiviteter udbydes under FVU-loven og udbydes efter en kontraktlig aftale med amterne.

Analysen vil indeholde en beskrivelse af de forskellige uddannelses tilbud og deres målgruppe og en opgørelse af udbud og aktivitet baseret på statistiske oplysninger fra Amtsrådsforeningen og Undervisningsministeriet. Disse oplysninger omfatter også læsekurser på AMU og GVU.

Kortlægning af læse- og stavesvage og deres brug af VEU

SIALS er en undersøgelse, der beskriver den danske befolknings læse-regne-færdigheder, og et formål har været at skabe grundlag for at udpege de grupper i befolkningen, som på grund af ringe læse-regne-færdigheder klarer sig dårligt på arbejdsmarkedet, og som derfor kan være centrale målgrupper for voksen- og efteruddannelsesindsatsen.

I SIALS måles bl.a. læsefærdigheder ud fra fastsatte færdighedsniveauer, hvor der er brugt testmaterialer fra forskellige lande. Ved færdigheder i læsning forstås den viden og de færdigheder, der er nødvendige for at forstå og bruge tekster som fx ledere, nyheder i aviser og blade samt skønlitteratur og digte. Resultaterne omsættes til en skala, hvoraf man kan aflæse befolkningens færdighedspoint, og skalaen grupperes i fem færdighedsniveauer. Det er antagelsen, at færdigheder på niveau 3 angiver det kompetenceniveau, der er nødvendigt for på tilfredsstillende måde at kunne klare de komplekse krav, der stilles på arbejde og i dagligdagen. En uddybende beskrivelse af metoden findes i Jensen og Holm (2000): Danskernes læse-regne-færdigheder. akf forlaget.

Læsesvage kan altså herudfra defineres som personer på niveau 1 eller 2, og det vil således på baggrund af SIALS være muligt at kortlægge gruppen af læse- og stavesvage. SIALS omfatter godt 3.000 personer i alderen 16-65 år, som blev interviewet og testet i 1998. Selv om det efterhånden er 6-7 år siden, er der ingen grund til at antage, at gruppens sammensætning har ændret sig væsentligt siden, og SIALS vil således kunne give et godt billede af gruppen af læse- og stavesvage. SIALS indeholder endvidere data om deltagelse i VEU, og der er oprettet en database med SIALS-data, som er kombineret med data fra akf's 10%-register for årene 1999-2002.

Stavesvage er ikke selvstændigt defineret i undersøgelsen, men SIALS indeholder et spørgsmål om, hvorvidt man har deltaget i specialundervisning på grund af læse- eller stavevanskeligheder. Det kan analyseres, hvordan denne gruppe har klarer sig i læsetesten.

Allerede gennemførte analyser af SIALS fx Jensen og Holm (2000) og Østergaard Johansen (2001) giver mulighed for at udpege karakteristika ved læsesvage i forhold til den øvrige befolkning med hensyn til fx køn, alder, uddannelse, beskæftigelsesstatus, indkomst, modersmål og læsevaner. Hvis der imidlertid skal gives et kvantitativt billede af, hvordan læsesvage fordeler sig på personer med forskellige karakteristika, skal der gennemføres supplerende analyser.

Det foreslås derfor, at der gennemføres beskrivende analyser på SIALS, som fordeler gruppen af læsesvage efter karakteristika som køn, alder, uddannelse, beskæftigelsesstatus, indkomst, modersmål og læsevaner på undersøgelsestidspunktet. Endvidere gennemføres analyser, der korrigeret for alder karakteriserer læsesvages ledighedsgrad samt udstødning eller tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet i perioden frem til 2002.

De allerede gennemførte analyser giver også et billede af læsesvages deltagelse i efter- og voksenuddannelse, men der er alene tale om et summarisk billede. Det vil gennem nye analyser på SIALS-databasen være muligt at give et mere detaljeret billede af læsesvages deltagelse i VEU. SIALS-databasen indeholder et omfattende arsenal af spørgsmål vedrørende deltagelse i voksen- og efteruddannelse der giver oplysninger om motivation for deltagelse, typen af uddannelse, af-

viklingsstedet for uddannelsen, varigheden af uddannelsen, om uddannelsens oplevede anvendelighed, uddannelsens betaling mv.

3. Udbuddet af voksen- og efteruddannelse rettet mod læse- og stavesvage

Vi skal i dette kapitel kaste lys over udbuddet af voksen- og efteruddannelsesaktiviteter rettet mod læse- stavesvage. Det skal med det samme anføres, at det ikke gennem tilgængelig statistik er mulig at belyse de forskellige aktivitetsområder lige godt. Men på centrale områder er der tilgængelige statistiske oplysninger.¹

Der er i dag fem forskellige tilbud til voksne, der har brug for at forbedre deres grundlæggende færdigheder i dansk, læsning, stavning og skrivning:

- Forberedende voksenundervisning i læsning (FVU-læsning)
- Dansk på almen voksenuddannelse
- Dansk som andetsprog på almen voksenuddannelse
- Danskuddannelse for voksne udlændinge
- Ordblindeundervisning.

Der findes endvidere på AMU og GVU særligt tilrettelagte kurser og »læseværksteder« for læsesvage i tilknytning til den faglige undervisning. Disse aktiviteter udbydes under FVU-loven efter en kontraktlig aftale med amterne.

Forberedende voksenundervisning i læsning (FVU-læsningen) er ubetinget den efteruddannelsesaktivitet rettet mod læse- og stavesvage der er mest omfattende af de ovenfor nævnte aktiviteter. Vi starter derfor med at FVU-aktiviteten i læsning.

3.1 FVU-aktivitet i læsning

Tabel 3.1
Holdkursister på FVU 2002-2004

	2002			2003			2004 ¹		
	FVU-læsn.	FVU-mat	I alt	FVU-læsn.	FVU-mat.	I alt	FVU-læsn.	FVU-mat	I alt
<i>Københavns Amt</i>	1.269	149	1.418	1.469	205	1.674	1.495	211	1.706
<i>Frederiksborg Amt</i>	642	187	829	626	118	744	679	82	761
<i>Roskilde Amt</i>	314	27	341	319	53	372	521	73	594
<i>Vestsjællands Amt</i>	730	162	892	822	179	1.001	1.399	313	1.712
<i>Storstrøms Amt</i>	552	107	659	1.019	178	1.197	884	180	1.064
<i>Bornholms RK</i>	133	19	152	121	19	140	189	13	202
<i>Fyns Amt</i>	1.110	205	1.315	1.392	325	1.717	1.593	290	1.883
<i>Sønderjyllands Amt</i>	942	274	1.216	1.440	323	1.763	1.790	429	2.219
<i>Ribe Amt</i>	892	126	1.018	1.446	155	1.601	1.320	340	1.660
<i>Vejle Amt</i>	1.236	329	1.565	1.108	288	1.396	1.201	376	1.577
<i>Ringkjøbing Amt</i>	483	121	604	445	106	551	464	124	588
<i>Århus Amt</i>	1.495	190	1.685	2.172	505	2.677	2.853	531	3.384
<i>Viborg Amt</i>	599	105	704	643	113	756	669	95	764
<i>Nordjyllands Amt</i>	1.257	317	1.574	1.628	285	1.913	1.668	280	1.948
<i>Københavns K</i>	1.005	104	1.109	1.426	223	1.649	2.184	303	2.487
<i>Frederiksberg C</i>	106	19	125	212	22	234	329	0	329
Hele landet	12.765	2.441	15.206	16.288	3.097	19.385	19.238	3.640	22.878

1 Antallet af holdkursister på FVU i 2004 kan stadig undergå mindre justeringer. Holdkursister er det antal kursister, der ikke er udmeldt før første undervisningsperiodes startdato. Dermed vil antallet af holdkursister normalt være identisk med antallet af kursister, der påbegynder et FVU-kursus.

Ud over antallet af holdkursister i FVU læsning er også medtaget holdkursister på FVU matematik, blot for at illustrere, hvilken overvægt der er på FVU læsningen. Overordnet ses af tabel x.1, at der har været en stigning i antallet af »læsekursister« på ca. 3.000 fra 2002 til 2003 og fra 2003 til 2004. Men i forhold til de opstillede mål i VEU-reformen i 2000 svarer disse tal til, at x% målopfyldelse. Det er dog bemærkelsesværdigt, at stigningen fra 2002 til 2004 er på godt 50%. Selv om niveauet var væsentligt under målet, er det dog interessant at se, at det har været muligt at opnå en så betydelig stigning i aktiviteten. Hvad årsagen til dette er, kan ikke læses ud af tallene.

Hvor afvikles FVU læsekurser? Af tabel x.2, fremgår, at VUC er den helt centrale uddannelsesinstitution for afvikling af disse kurser. Således afvikles hele 62% af kurserne på VUC. 35% afvikles hos institutioner, som amterne har driftsoverenskomst med. Blandt disse er oplysningsforbundene den vigtigste institution, idet disse afvikler 20% af FVU læsekurserne. AMU-centre og erhvervsskoler spiller en meget begrænset rolle.

Tabel 3.2

Hold og holdkursister på FVU-læsning fordelt på udbydere – i absolutte og relative tal

Antal hold:	1.482	
1. Amtslige uddannelsesinstitutioner:	Holdkursister	
VUC	10.117	62,1%
SOSU-skoler	241	1,5%
Voksenspecialskoler	193	1,2%
Andre	0	0,0%
I alt	10.551	64,8%
2. Driftsoverenskomsttagere:		
AMU-centre og erhvervsskoler	517	3,2%
Daghøjskoler	1.463	9,0%
Oplysningsforbund	3.305	20,3%
Sprogcentre	155	1,0%
Andre	297	1,8%
I alt	5.737	35,2%
1. + 2.: I alt	16.288	100%

Der er interessant, at målgruppesammensætningen efter alder i høj grad fordeler sig jævnt, først og fremmest i aldersintervallet 20 til 44 år – jf. tabel 3.3 – hvis det antages, at der ikke er væsentlige forskelle i aldersgruppernes størrelse.

Tabel 3.3

Undervisningsaktivitet – hele landet (procent)

Hele landet	Holdkursister				Kursisttimer		Holdkursister
	Samlet	Virk.-tilpasset	Daghold	Aftenhold	Tilbudt	Afholdt	Ved slut
Læsning trin 1	39,5	46,7	38,3	45,6	37,3	37,3	38,6
Læsning trin 2	24,3	14,3	23,5	28,8	24,5	24,3	25,0
Læsning trin 3	12,5	11,0	12,2	14,3	12,5	12,8	13,1
Læsning trin 4	5,4	8,0	5,8	3,4	5,7	5,8	5,5
Læsning i alt	81,7	80,0	79,7	92,1	80,0	80,1	82,2
Matematik trin 1	12,3	14,9	13,4	6,4	12,6	12,5	11,8
Matematik trin 2	6,0	5,1	6,9	1,5	7,3	7,3	6,0
Matematik i alt	18,3	20,0	20,3	7,9	20,0	19,9	17,8
FVU i alt for VUC	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Tabel 3.3 viser, at der er flest deltagere på de grundlæggende trin i læsekurserne. Således er knap 40% af kursisterne på trin 1 og hver fjerde på trin 2. Kun ca. 5% er på trin 4.

Tabel 3.4
Prøvestatistik – hele landet

Hele landet	Bestået	Ikke bestået		I alt
Læsning trin 1	1.767	142	7,4	1.909
Læsning trin 2	1.730	422	19,6	2.152
Læsning trin 3	1.252	179	12,5	1.431
Læsning trin 4	452	86	16,0	538
Læsning i alt	5.201	829	13,7	6.030
Matematik trin 1	659	132	16,7	791
Matematik trin 2	707	123	15,2	810
Matematik i alt	1.346	255	15,9	1.601
Samlet	6.463	10.37	13,6	7.631

Tabel 3.5
CPR-kursister på FVU 2003 – fordelt på alder (procent)

Hele landet	FVU-læsning			FVU-matematik			FVU I alt
	Kvinder	Mænd	I alt	Kvinder	Mænd	I alt	
Under 20 år	9,8	3,5	7,1	16,6	5,8	12,7	8,2
Mellem 20 og 24 år	13,0	13,7	13,3	19,7	19,0	19,5	14,5
Mellem 25 og 29 år	12,6	13,2	12,8	11,7	14,1	12,6	12,8
Mellem 30 og 34 år	13,9	14,1	14,0	11,5	12,6	11,9	13,6
Mellem 35 og 39 år	16,1	15,6	15,9	13,1	12,4	12,8	15,3
Mellem 40 og 44 år	12,7	13,7	13,1	10,9	10,5	10,7	12,7
Mellem 45 og 49 år	8,1	9,4	8,7	4,9	8,6	6,2	8,2
Mellem 50 og 54 år	6,6	6,8	6,7	5,3	8,8	6,6	6,7
Mellem 55 og 59 år	5,7	6,7	6,2	5,7	6,3	5,9	6,1
Over 60 år	1,6	3,3	2,3	0,6	1,8	1,0	2,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Gennemsnitsalder	35,5	36,1	35,7	34,2	33,9	34,1	-
Medianalder	34	34	34	32	32	32	-

Bem.: Størstedelen af aktiviteten stammer fra VUC og omfatter ca. 90% af den samlede FVU-aktivitet.

Tabel 3.6
CPR-kursister på FVU – fordelt på køn (procent)

Hele landet	FVU-læsning	FVU-matematik	FVU i alt
Kvinder	57,6	64,3	58,9
Mænd	42,4	35,7	41,1
I alt	100,0	100,0	100,0

Bem.: Størstedelen af aktiviteten stammer fra VUC og omfatter ca. 90% af den samlede FVU-aktivitet.

3.2 Dansk og dansk som andet sprog

Vi skal her se på udbuddet af dansk og dansk som andetsprog inden for AVU.

Tabel 3.7

Dansk og dansk som andetsprog på AVU, hele landet. Kursusåret 2001/2002¹

	Dansk			Dansk som andetsprog		
	99/00	00/01	01/02	99/00	00/01	01/02
Antal hold	903	644	466	47	58	50
Holdgennemsnit 1	17,5	18,0	18,7	18,5	15,8	16,9
Holdgennemsnit 2	16,4	16,8	17,3	16,8	15,1	16,7
Andel af samlede holdkursister	11,3	11,2	10,2	0,6	0,9	1,0

Kilde: VUC Statistik, Kursusåret 2001/2002.

1 Kursusstatistik for året 2001/2002 er den seneste statistik, som Amtsrådsforeningen udarbejder for VUC-aktiviteten.

3.3 Danskuddannelse for voksne udlændinge

I dette afsnit skal sprogundervisningen på sprogcentre for voksne udlændinge belyses i perioden 1. kvartal 2000 til 3. kvartal 2003². Grundlaget er sprogcentrenes indberetninger til Integrationsministeriet. I »Kvaliteten af danskundervisningsdag fra sprogcentre« har akf undersøgt kvaliteten af data.

4. Læse-stave-svages deltagelse i VEU

I dette kapitel indledes med en kort introduktion til hvordan læsefærdigheder er defineret og målt i SIALS. Herefter følger den empiriske belysning af de læsesvage og deres brug af VEU.

4.1 Definition og måling af læsefærdigheder

I Danmark omfatter SIALS undersøgelsen godt 3.000 personer, jf. Jensen og Holm (2000a). I undersøgelsen indgår tre færdighedsområder jf. Jensen og Holm (2000a):

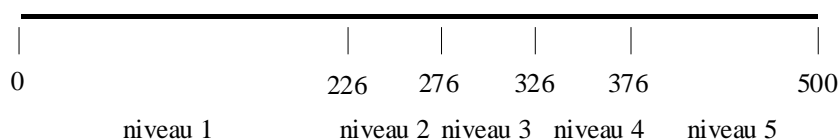
- Færdigheder *i læsning* – den viden og de færdigheder, der er nødvendige for at forstå og bruge tekster som fx ledere, nyheder i aviser og blade samt skønlitteratur og digte.
- Færdigheder *i dokumentforståelse* – den viden og de færdigheder, der er nødvendige for at finde og bruge information indeholdt i forskellige formularer som fx jobansøgningsskemaer, lønblanketter, køreplaner, landkort, tabeller og diagrammer.
- Færdigheder *i regning* – den viden og de færdigheder, der er nødvendige for at kunne bruge de forskellige regnearter – enten alene eller i sammenhæng – med hensyn til tal indeholdt i skriftligt materiale som fx at afstemme et checkhæfte, regne drikkepenge ud, færdiggøre en ordreformular eller udregne rentesatsen ved et lån.

I dette arbejdsrapport gennemføres alene analyser på grundlag af læsefærdighederne.

Læsefærdighederne er testet ved en lang række forskellige opgaver, hvis indhold svarer til, hvad vi kan møde i dagligdagen, på arbejde eller i fritiden. Ud fra den enkeltes besvarelse af de stillede opgaver er vedkommende tildelt et færdighedspoint. Færdighedspointskalaen går fra 0-500, hvor 0 repræsenterer den dårligste færdighed. Læsefærdighederne er grupperet i fem empirisk bestemte færdighedsniveauer. For en gennemgang af de anvendte testopgaver henvises til Jensen og Holm (2000a).

Figur 4.1 illustrerer skalaområdet og de numeriske værdier, der definerer de fem færdighedsniveauer. Disse værdier er de samme for alle tre skalaer. De fem færdighedsniveauer bestemmes af kvalitative skift i de færdigheder og strategier, der er nødvendige for at kunne udføre forskellige opgaver på skalaen strækkende sig fra nemt til indviklet. Denne skaleringsmetode tager hensyn til »afstanden« mellem efter hinanden kommende niveauer af færdigheder i at behandle information og giver mulighed for en præstationsanalyse af en række færdighedsopgaver. Nogle steder i denne rapport refereres til færdighedsniveauerne, andre steder blot til, om færdighederne tilhører den ene eller den anden ende af skalaen.

Figur 4.1
Skala og færdighedsniveauer

Alle testopgaver, der blev benyttet i vurderingen, bestod af materialer, der stammede fra daglige anvendelsessammenhænge. Opgaverne inkluderede etiketter på medicinglas, monteringsvejledninger samt artikler fra aviser og tidsskrifter.

Det er den internationale undersøgelses udgangspunkt, at størstedelen af den voksne befolkning i OECD-landene kan læse, men den sætter spørgsmålstegn ved, hvorvidt en del af dem læser så godt, at de kan klare opgaver, som svarer til de udfordringer, folk møder i deres dagligdag. Evnen til at læse skriftligt materiale omhyggeligt og kritisk, mens man samtidig leder efter brugbare informationer, er nemlig en højt værdsat færdighed på arbejdsmarkedet og i dagligdagen i øvrigt.

Det er antagelsen, jf. OECD (1997), at færdigheder på niveau 3 angiver det kompetenceniveau, der er nødvendigt for på tilfredsstillende måde at kunne klare de komplekse krav, der stilles på arbejde og i dagligdagen. Men i nogle sammenhænge kan selv færdigheder på dette niveau være utilstrækkelige.

4.2 Læse- og stavesvages brug af VEU

I det følgende gennemgås de empiriske resultater fra de gennemførte analyser af de læsesvage og deres brug af VEU. Den overordnede disposition ser således ud:

- personkarakteristika, læsefærdigheder og voksen- og efteruddannelse
- motivation for deltagelse
- arbejdsmarkeds- & erhvervsforhold, læsefærdigheder og voksen- og efteruddannelse
- geografi, læsefærdigheder og voksen- og efteruddannelse
- læsefærdigheder og udbytte af voksen- og efteruddannelse
- læsefærdigheder og læsevaner

4.2.1 Personkarakteristika, læsefærdigheder og voksen- og efteruddannelse

Uddannelse, færdigheder og voksen- og efteruddannelse

I dette afsnit ses på befolkningens deltagelse i voksen- og efteruddannelse i forhold til uddannelsesbaggrund og færdigheder i læsning, dokumentforståelse og regning, jf. tabel 3.1. Bemærk, at der er tale om alle former for voksen- og efteruddannelse, herunder også hobbyprægede kurser.

De kortuddannede, dvs. personer med op til 10. klasse som højeste fuldførte uddannelse, med læsefærdigheder på niveau 1 deltager i langt mindre grad i voksen- og efteruddannelse end andre. Kun 37 %, jf. tabel 4.2 har således inden for de seneste 12 måneder forud for undersøgelsestidspunktet deltaget i voksen- og efteruddannelse sammenlignet med, at 60% af alle har gjort det. Blandt disse befinder sig forholdsvis mange, som ikke længere har tilknytning til arbejdsmarkedet: efterlønsmodtagere og pensionerede, jf. tabel x i afsnit 4.2.7. Blandt de kortuddannede på niveau 2 i læsefærdigheder er det over dobbelt så mange, der har været i gang med voksen- og efteruddannelse. Ganske mange af de få kortuddannede, der befinder sig på niveau 4/5 i læsefærdigheder, har været i gang med voksen- og efteruddannelse inden for de seneste 12 måneder forud for undersøgelsestidspunktet. Dette betyder, at læsefærdighederne har en selvstændig betydning for deltagelse i voksen- og efteruddannelse, når vi ser på de kortuddannede. De med videregående uddannelse deltager mere eller mindre i voksen- og efteruddannelse uafhængigt af deres læse-regne-færdigheder.

Tabel 4.1

Procentvis andel inden for uddannelsesgrupper, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse, fordelt på niveauer for læsefærdigheder

Højeste fuldførte uddannelse	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Pct.-andel af udd. gr., der har deltaget i voksen- og efter-udd.	1000 personer
Læsefærdigheder						
10. klasse eller mindre	17,5	41,0	53,8	61,1	37,2	284
Ungdomsuddannelse	29,7	43,5	64,4	72,8	53,8	749
Videregående uddannelse	74,1	69,5	75,1	76,3	74,3	584
Studerende	100,0	91,6	95,0	97,8	94,5	405
1000 personer	79	616	1147	180	59,5	2022

Køn, færdigheder og voksen- og efteruddannelse

Mellem mænd og kvinder er der en svag - men ikke statistisk sikker - tendens til, at kvinder deltager lidt mere i voksen- og efteruddannelse, sammenlignet med mænd.

Tabel 4.2**Årsag til deltagelse i voksen- og efteruddannelse opdelt efter læsefærdigheder og køn. Procent**

Interesse	Niveau 1			Niveau 2			Niveau 3			Niveau 4/5			Antal, 1000			Andel		
	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot
Mænd	80,1	19,9	24,5	83,0	17,0	50,4	84,5	15,6	67,6	91,8	8,2	79,1	837	154	991	84,5	15,6	57,6
Kvinder	81,4	18,6	24,0	75,0	25,0	50,2	81,4	18,6	75,4	81,0	19,0	83,0	828	213	1041	79,6	20,4	62,3
I alt	80,7	19,3	24,2	79,3	20,7	50,3	82,8	17,2	71,6	86,4	13,6	81,0	1665	367	2032	82,0	18,1	59,9

Note: Tabellen er lidt kompliceret. Tager vi »Tot« først betyder den fx at 24,5 pct. af mændene på niveau1 har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Dette svarer til de andels-tabeller, der er lavet indtil videre. De 24,5 pct. af mændene, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse kan opdeles efter årsagen til deltagelse, hvilket gøres i »Fag« og »Fri«. Ser vi på »Fag« så betyder den fx at 80,1 pct. af mændene på niveau 1 (som har deltaget i voksen- og efteruddannelse) har deltaget i voksen- og efteruddannelse af faglige årsager. Hvis man ikke har deltaget i voksen- og efteruddannelse af faglige årsager, så sættes årsagen til »Fritid«. Dvs. reelt består »Fritid« både af »Fritid« og »Andet«. »Faglig« og »Fritid« summer til 100 for hvert køn indenfor hvert niveau.

Forskellen mellem mænd og kvinder ses med statistisk sikkerhed alene blandt personer med læsefærdigheder på niveau 3. De godt læsende kvinder tager således flere kurser end de godt læsende mænd. Men samtidig ses, at flere af de kvinder der deltager i voksen- og efteruddannelse gør det ud fra fritidsinteresser sammenlignet med mændene. 16 % af mændene og 20 % af kvinderne begrundes deltagelsen med fritidsinteresser.

Men samlet set må konklusionen være, at der ikke er væsentlige kønsforskelle i deltagelsen i voksen- og efteruddannelse. I den forstand kan der umiddelbart tales om en kønsmæssig ligestilling på voksen- og efteruddannelsesmarkedet.

Alder, færdigheder og voksen- og efteruddannelse

De følgende to tabeller viser sammenhængen mellem alder og deltagelse i voksen- og efteruddannelse. I den første er medtaget studerende, mens dette ikke er tilfældet for den efterfølgende tabel.

Tabel 4.3**Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Opdelt efter alder og læsefærdigheder. Inklusive studerende. Procent**

Interesse	Niveau 1			Niveau 2			Niveau 3			Niveau 4/5			Antal, 1000			Andel		
	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot
16-25 år	100,0	0,0	43,7	80,6	19,4	74,9	78,6	21,4	84,0	88,5	11,5	93,4	410	97	507	80,9	19,1	80,1
26-35 år	92,6	7,5	30,6	88,0	12,0	51,2	87,6	12,4	69,5	88,4	11,7	82,2	419	58	477	87,9	12,1	63,1
36-45 år	89,8	10,2	27,2	84,0	16,0	55,9	85,2	14,8	72,1	90,5	9,5	78,6	392	67	458	85,4	14,6	64,3
46-55 år	77,4	22,6	29,2	85,5	14,5	45,6	84,0	16,0	71,2	67,3	32,8	70,0	349	71	420	83,2	16,8	55,4
56-65 år	48,8	51,2	11,2	43,0	57,0	29,3	68,1	31,9	51,7	100,0	0,0	15,2	95	75	170	55,9	44,1	32,1
I alt	80,7	19,3	24,2	79,3	20,7	50,3	82,8	17,2	71,6	86,4	13,6	81,0	1665	367	2032	82,0	18,1	59,9

Når der ses bort fra studerende, er der en begrænset variation imellem aldersgrupperne fra 16 til 55 år, hvorefter der ses et fald.

Tabel 4.4**Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Opdelt efter alder og læsefærdigheder. Eksklusive studerende. Procent**

Interesse	Niveau 1			Niveau 2			Niveau 3			Niveau 4/5			Antal, 1000			Andel		
	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot	Fag	Fri	Tot
16-25 år	100,0	0,0	27,5	83,0	17,0	59,3	76,6	23,4	70,7	93,9	6,1	83,6	153	36	190	80,8	19,2	64,2
26-35 år	92,6	7,5	30,6	86,8	13,3	48,7	87,9	12,1	66,4	84,8	15,2	78,0	356	51	408	87,5	12,6	59,7
36-45 år	89,8	10,2	27,2	83,5	16,5	55,3	85,0	15,0	71,2	92,7	7,3	77,8	377	65	442	85,4	14,6	63,4
46-55 år	77,4	22,6	29,2	85,5	14,5	45,6	83,8	16,2	71,0	67,3	32,8	70,0	346	71	417	83,0	17,0	55,2
56-65 år	48,8	51,2	11,2	43,0	57,0	29,3	68,1	31,9	51,7	100,0	0,0	15,2	95	75	170	55,9	44,1	32,0
I alt	79,0	21,0	22,7	78,7	21,3	45,9	83,0	17,0	67,5	85,5	14,5	74,6	1328	298	1627	81,7	18,3	54,9

Bem.: I inden for hvert niveau, skal summen af kolonnerne »Fag« og »Fri« resultere i kolonnen »Tot«. Hvis dette ikke er tilfældet, skyldes det afrunding.

Indkomst, færdigheder og voksen- og efteruddannelse

Tabel 4.5 viser en klar tendens til, at forholdsvis mange med ringe læsefærdigheder har ringere indkomst end personer med gode læsefærdigheder. Bemærk, at der er en stor andel af personer på niveau 4/5, der har en ringe indkomst. Det må formodentlig forklares med forholdsvis mange studerende.

Tabel 4.5**Læsefærdigheder opdelt efter bruttoindkomstintervaller (1998). Procent**

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Uoplyst eller negativ	4,5	3,2	2,4	1,5	95	2,8
0 kr.	1,5	0,5	0,8	0,9	25	0,7
1-100.000 kr.	24,7	15,3	13,1	21,5	527	15,5
100.001-150.000 kr.	18,3	15,5	12,0	13,0	472	13,9
150.001-200.000 kr.	18,5	19,5	13,2	9,5	534	15,7
200.001-250.000 kr.	17,3	19,5	18,8	13,1	628	18,5
250.001-300.000 kr.	6,5	12,9	14,9	14,7	454	13,4
300.001-	8,7	13,7	24,9	26,0	657	19,4
I alt	100,0	100,1	100,1	100,2	3392	99,9

Tabel 4.6**Andel der har deltaget i voksen- og efteruddannelse opdelt efter bruttoindkomst-intervaller (1998) og læsefærdigheder. Procent**

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Uoplyst eller negativ	17,7	45,1	64,4	72,1	47	49,6
0 kr.	23,0	18,2	43,0	100,0	9	38,1
1-100.000 kr.	14,9	57,2	80,4	93,1	333	63,3
100.001-150.000 kr.	23,0	42,3	67,3	65,7	243	51,5
150.001-200.000 kr.	19,9	51,7	65,2	86,5	293	54,9
200.001-250.000 kr.	40,1	51,1	69,6	70,5	377	59,9
250.001-300.000 kr.	42,0	45,9	71,1	84,7	281	61,9
300.001-	21,0	55,1	75,8	79,7	449	68,4
I alt	24,2	50,3	71,6	81,0	2032	59,9

Modersmål og færdigheder og voksen- og efteruddannelse

I dette afsnit skal vi se på læsefærdigheder og hvilket sprog man oftest taler derhjemme. Som det fremgår af tabel 4.7, er det meget få i undersøgelsen, der ikke taler dansk derhjemme. Men det fremgår som forventet, at der klart er flere med læsefærdigheder på niveau 1, der oftest ikke taler dansk derhjemme.

Tabel 4.7

Læsefærdigheder opdelt efter om man oftest taler dansk eller et andet sprog derhjemme

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Taler oftest dansk	98,7	99,3	99,5	99,3	3369	99,4
Taler oftest et andet sprog end dansk	1,3	0,7	0,5	0,7	22	0,6
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	3391	100,0

Tabel 4.8

Selvopfattede skrivefærdigheder blandt personer, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse, i forhold til behovet for at skrive i det daglige. Opdelt efter læsefærdigheder. Procent

Skrivefærdigheder i det daglige er...	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Virkelig gode	22,4	37,3	64,4	80,7	1133	55,9
Gode	60,5	51,1	33,3	18,2	778	38,4
Ikke særlig gode	13,6	9,8	2,4	1,2	101	5,0
Dårlige	3,5	1,8	-	-	14	0,7
I alt	100,0	100,0	100,1	100,1	2026	100,0

Bem.: 6 personer, svarende til 6402 personer i hele befolkningen, har svaret ikke svaret på spørgsmålet eller har ingen mening og er derfor udeladt af tabellen.

Tabel 4.9

Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Opdelt efter selvopfattede skrivefærdigheder i forhold til behovet for at skrive i det daglige. Procent

Skrivefærdigheder i det daglige er...	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Virkelig gode	29,2	47,8	72,0	81,2	1133	64,8
Gode	27,8	51,5	71,0	78,8	778	56,9
Ikke særlig gode	17,0	50,8	68,2	100,0	101	44,9
Dårlige	10,7	76,2	-	-	14	34,7
I alt	24,3	50,2	71,6	80,9	2026	59,9

Bem.: 6 personer, svarende til 6402 personer i hele befolkningen, har svaret ikke svaret på spørgsmålet eller har ingen mening og er derfor udeladt af tabellen.

Specialundervisning, ordblindhed, læsefærdigheder og deltagelse i voksen- og efteruddannelse

I dette afsnit ses på sammenhængen mellem henholdsvis specialundervisning og ordblindhed på den ene side og læsefærdigheder og deltagelse voksen- og efteruddannelse på den anden side. Og som det fremgår af tabel 4.10 er der en klar tendens til, at personer der på et eller andet tidspunkt har deltaget i specialundervisning har ringere læsefærdigheder. Over en tredjedel af dem der har

læsefærdigheder på niveau 1, har således deltaget i specialundervisning. Og blandt dem med læsefærdigheder på niveau 2, er det omkring hver fjerde.

Tabel 4.10

Har De på et eller andet tidspunkt modtaget specialundervisning på grund af læse- eller stavevanskeligheder? Opdelt efter læsefærdigheder. Kun personer, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Ja	35,9	24,0	9,0	2,3	285	14,1
Nej	64,1	76,0	91,0	97,7	1745	86,0
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	2030	100,1

Bem.: 2 personer, svarende til 2231 personer i hele befolkningen, har ikke svaret på spørgsmålet og er derfor udeladt af tabellen.

Når læsefærdighederne er klart ringere blandt dem der har deltaget i specialundervisning, må det forventes, at færre af dem deltager i voksen- og efteruddannelse, idet det generelt gælder, at personer med ringe læsefærdigheder, alt andet lige, i mindre udstrækning deltager i voksen og efteruddannelse. Det viser sig dog ikke at være tilfældet, jf. tabel 4.11, og der en svag tendens til, at personer, der har deltaget i specialundervisning på de to laveste færdighedsniveauer deltager lidt mere end personer, der ikke har deltaget i specialundervisning, på samme færdighedsniveauer.

Tabel 4.11

Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Opdelt efter om man på et eller andet tidspunkt har modtaget specialundervisning på grund af læse- eller stavevanskeligheder? Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Specialundervisning	27,1	58,8	70,2	81,6	285	55,9
Ikke specialundervisning	22,9	48,1	71,8	80,9	1745	60,6
I alt	24,2	50,3	71,6	80,9	2030	59,9

Bem.: 2 personer, svarende til 2231 personer i hele befolkningen, har svaret ikke svaret på spørgsmålet og er derfor udeladt af tabellen.

Respondenterne er også spurgt om de i grundskolen, i gymnasiet eller under en erhvervsuddannelse havde problemer med ordblindhed. Det siger 16 % ja til blandt dem der har læsefærdigheder på niveau 1. På niveau 2 er det tilsvarende tal 12, jf. tabel.

Tabel 4.12

Andel ordblinde opdelt efter læsefærdigheder. Kun personer, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Ordblind	15,7	11,7	3,5	1,7	128	6,3
Ikke ordblind	84,3	88,3	96,5	98,3	1897	93,7
I alt	100,0	100,0	100,0	100,0	2025	100,0

Bem.: 6 personer, svarende til 6732 personer i hele befolkningen, har svaret ikke svaret på spørgsmålet og er derfor udeladt af tabellen.

Generelt er der en svag tendens til, at personer, der oplyser, at de har haft problemer med ordblindhed i mindre udstrækning har deltaget i voksen- og efteruddannelse.

Tabel 4.13

Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Opdelt efter om man er ordblind eller ej. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Ordblind	18,3	58,7	70,5	59,8	128	50,6
Ikke ordblind	26,1	49,2	71,7	82,4	1897	60,8
I alt	24,5	50,2	71,6	81,8	2025	60,0

Bem.: 6 personer, svarende til 6732 personer i hele befolkningen, har svaret ikke svaret på spørgsmålet og er derfor udeladt af tabellen.

Selvopfattede skrivefærdigheder og testede læsefærdigheder

I SIALS testes skrivefærdighederne ikke, men respondenterne er blevet bedt om at vurdere hvor gode deres skrivefærdigheder er i forhold til deres behov for at skrive i det daglige. Meget få – 6 % af alle – mener at de ikke er særlig gode eller dårlige. Hvis det samme tal gælder for hele befolkningen svarer det til, at knap 200.000 har erkendt, at de har utilstrækkelige skrivefærdigheder. Ser vi på de selvopfattede læsefærdigheder er det kun knap 3 %, der mener at de er dårlige eller ikke særlig gode, jf. tabel 4. 5, s. 63 i Jensen og Holm (2000). 60 % mener skrivefærdighederne er virkelig gode og 38 %, at de er gode, jf. tabel 4.14.

Tabel 4.14

Selvopfattede skrivefærdigheder blandt personer, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse, i forhold til behovet for at skrive i det daglige. Opdelt efter læsefærdigheder. Procent

Skrivefærdigheder i det daglige er...	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Virkelig gode	22,4	37,3	64,4	80,7	1133	55,9
Gode	60,5	51,1	33,3	18,2	778	38,4
Ikke særlig gode	13,6	9,8	2,4	1,2	101	5,0
Dårlige	3,5	1,8	-	-	14	0,7
I alt	100,0	100,0	100,1	100,1	2026	100,0

Bem.: 6 personer, svarende til 6402 personer i hele befolkningen, har svaret ikke svaret på spørgsmålet eller har ingen mening og er derfor udeladt af tabellen.

Blandt dem med læsefærdigheder på niveau 1 er det kun 22 % der synes de er virkelig gode, 61 % mener de er gode, 17 % at de ikke er særligt gode eller dårlige. 12 % med læsefærdigheder på niveau 2 har den samme opfattelse.

Tabel 4.15

Andel, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Opdelt efter selvopfattede skrivefærdigheder i forhold til behovet for at skrive i det daglige og læsefærdigheder. Procent

Skrivefærdigheder i det daglige er...	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Virkelig gode	29,2	47,8	72,0	81,2	1133	64,8
Gode	27,8	51,5	71,0	78,8	778	56,9
Ikke særlig gode	17,0	50,8	68,2	100,0	101	44,9
Dårlige	10,7	76,2	-	-	14	34,7
I alt	24,3	50,2	71,6	80,9	2026	59,9

Bem.: 6 personer, svarende til 6402 personer i hele befolkningen, har svaret ikke svaret på spørgsmålet eller har ingen mening og er derfor udeladt af tabellen.

Ovenstående 4.15 viser, at hvis skrivefærdighederne vurderes som dårlige eller ikke særligt gode, da er chancen for at deltage i voksen og efteruddannelse begrænset, først og fremmest blandt personer med læsefærdigheder på niveau. Bemærk, at tallene kan være usikre på grund af få observationer.

4.2.2. Motivation for deltagelse i voksen- og efteruddannelse og læsefærdigheder

Deltagelse ud fra faglig interesse eller fritidsinteresse

Det kunne forventes, at der motivationen for at deltage i voksen- og efteruddannelse, ville være forskellig afhængig af niveauet af en persons læsefærdigheder, således at de der har gode læsefærdigheder i højere grad frivilligt vælger uddannelse ud fra fritidsinteresser, fx sprogkurser i fritiden. Og omvendt, at de der ikke har så gode læsefærdigheder ikke er motiverede for at modtage uddannelse i fritiden. Men sådan ser det ikke ud til at være. Der er, som det fremgår af tabel x3 ikke statistisk sikre forskelle på motivationen for at deltage i relation til niveauet for læsefærdigheder. Til gengæld er der meget store forskelle i niveauet for deltagelse, således, at dem med ringe læsefærdigheder i langt mindre udstrækning deltager i voksen- og efteruddannelse, hvad enten deltagelsen er motiveret af faglige interesser eller af fritidsinteresser, hvilket fremgår af bl.a. tabel y.

Tabel 4.16

Motivation for deltagelse opdelt efter læsefærdigheder. Procent

	Niveau 1		Niveau 2		Niveau 3		Niveau 4/5		Antal, 1000		Andel	
	Faglig	Fritid	Faglig	Fritid	Faglig	Fritid	Faglig	Fritid	Faglig	Fritid	Faglig	Fritid
I alt	80,7	19,3	79,3	20,7	82,8	17,2	86,4	13,6	1665	367	82,0	18,0

Hvem har motiveret deltagelsen?

Hvem der har foreslået, at man deltager i efteruddannelse, fremgår af tabel 4.17. Langt den vigtigste grund til, at man deltager, er eget initiativ. Næsten tre fjerdedel (72 %) af de begrundelser, der gives til, at man har deltaget i voksen- og efteruddannelse findes i denne kategori. Herefter følger arbejdsgiver (35 %), mens de resterende begrundelser for deltagelse kun nævnes i mindre omfang.

Tabel 4.17**Hvem har taget initiativ til deltagelse i voksen- og efteruddannelsen? Procent**

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Eget initiativ	59,0	65,4	75,3	83,7	1471	72,4
Venner eller familie	5,5	11,3	10,8	7,6	212	10,4
Arbejdsgiver	37,7	36,5	35,4	23,9	707	34,8
Andre ansatte	4,2	4,7	4,2	3,8	87	4,3
En del af overens- komst/kollektiv aftale	3,4	2,6	1,5	0,6	38	1,9
Fagforening eller brancheorganisation	9,1	4,9	3,0	1,1	74	3,7
Lovmæssigt eller fagligt krav	7,1	7,9	4,4	0,5	106	5,2
Socialkontor eller arbejdsformidling	10,3	3,5	1,1	0,6	44	2,2
Andet	8,0	3,7	3,0	1,7	67	3,3

Bem: Der kan ikke udregnes i søjletotal da man kan nævne flere initiativtagere til det samme kursus. Beregnet på personer.

Når tabel 4.17 læses, skal det som udgangspunkt pointeres, at de afgivne forklaringer på deltagelse omfatter ulige andele inden for hvert niveau af læsefærdigheder. Personer med læsefærdigheder på niveau deltager som sagt i langt mindre udstrækning i voksen- og efteruddannelse end personer på højere niveauer for læsefærdigheder.

Der er forholdsvis få personer på niveau 1 og niveau 2, der angiver eget initiativ som årsag til deltagelse i voksen- og efteruddannelse (hhv. 59 % og 65 %), mens denne årsag angives af relativt flere på niveau 3 og 4/5. Der er en svag tendens til, at personer på niveau 1 oftere angiver arbejdsgiver som årsag (38 %) sammenlignet med kun 24% på niveau 4/5. Ligeledes angiver personer på niveau 1 i højere grad overenskomst/kollektiv aftale, fagforening/brancheorganisation, lovmæssige eller faglige krav som årsag til, at de har deltaget. Endelig kan det bemærkes, at der blandt dem med læsefærdigheder på niveau 1 er flere end på andre læseniveauer, der er henvist af socialkontor eller arbejdsformidling. Men disse årsager udgør en forholdsvis lille del af samtlige årsager.

Uopfyldte kursusønsker

Ikke alle får opfyldt deres ønsker om voksen- og efteruddannelse. Tabel w viser, hvor mange der inden for de seneste år har haft uopfyldte ønsker om voksen- og efteruddannelse, med tendens til, at flere af gode læsere udtrykker dette, sammenlignet med læsere på niveau 1

Tabel 4.??**Har man haft ønske om at følge nogen form for kursus eller uddannelse i forbindelse med arbejde eller karriere, som man ikke har deltaget i? Opdelt efter læsefærdigheder. Procent**

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Har haft ønske	14,3	28,4	31,7	32,2	979	28,9
Har ikke haft ønske	85,7	71,7	68,3	67,9	2412	71,1
I alt	100,0	100,1	100,0	100,1	3391	100,0

Ses på årsagerne til de uopfyldte behov for voksen- og efteruddannelse er den mest almindelige

forklaring for travlt/havde ikke tid og denne forklaring ses oftest blandt de gode læsere, som også er dem – jf. ovenfor – i størst udstrækning udtrykker, at der er uopfyldte ønsker om voksen- og efteruddannelse.

Tabel 4.??

Årsager til at personer, der har haft ønske om at følge nogen form for kursus eller uddannelse i forbindelse med arbejde eller karriere, alligevel ikke har gjort det. Opdelte efter læsefærdigheder. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
For travlt/havde ikke tid	18,6	19,0	26,9	28,1	233	23,8
For travlt på arbejdet	7,0	10,3	8,9	7,2	90	9,2
Kurset/uddannelsen blev ikke udbudt	2,9	6,9	5,7	6,8	59	6,0
Af hensyn til familien	2,1	2,3	1,8	1,3	19	2,0
For dyrt/havde ikke råd	5,0	2,5	5,1	5,5	41	4,2
Ikke kvalificeret/adgangsbegrænsninger	7,1	2,1	3,3	1,6	29	2,9
Manglende støtte fra arbejdsgiver	2,8	9,2	8,2	18,0	88	9,0
Ubelejligt kursustidspunkt	-	4,2	3,8	4,3	37	3,8
Af helbredsårsager	6,7	4,2	1,9	-	28	2,8
Andet	36,2	19,8	18,4	7,2	185	18,9
Flere årsager	11,7	19,6	16,0	20,1	170	17,3
I alt	100,1	100,1	100,0	100,1	979	99,9

4.2.3. Arbejdsmarkeds- & erhvervsforhold, læsefærdigheder og deltagelse i voksen- og efteruddannelse

Erhverv, læsefærdigheder og deltagelse i voksen- og efteruddannelse

Spørgsmålet, som skal belyses i dette afsnit, er, om der kan påvises forskelle i deltagelsen i voksen- og efteruddannelse i forhold til erhverv og færdighedsniveauer, jf. tabel 4.3. Antages det, at deltagelse i voksen- og efteruddannelse er en af de måder, hvorpå befolkningens læse-regnefærdigheder kan forbedres, er det af interesse at vide, hvilke erhverv der kan være særlig grund til at rette opmærksomheden imod med henblik på at øge voksen- og efteruddannelsesaktiviteten. Vio skal derfor se på voksen- og efteruddannelsesaktiviteten fordelt på erhverv og læsefærdigheder.

Som det blev påvist i foregående afsnit, deltager personer på de laveste færdighedsniveauer i mindre udstrækning i voksen- og efteruddannelse sammenlignet med dem, der ligger på de højeste. Men hvor vi her alene ser på personer, som har arbejde på undersøgelsestidspunktet, er der markant flere på de laveste færdighedsniveauer – her læsefærdigheder – der har deltaget i voksen- og efteruddannelse sammenlignet med, hvor mange i befolkningen på de tilsvarende færdighedsniveauer der har gjort det. Af tabel 2 fremgår det således, at 30 % af alle på niveau 1, inden for det seneste 12 måneder har været på voksen- og efteruddannelse.

Tabel 4.??

Andel personer i et givet erhverv med læsefærdigheder på et givet niveau, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Procent

Læsefærdigheder	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Procent	I alt, 1000 personer
Primære erhverv	16,9	46,5	65,8	-	48,9	51097
Fremstillingsvirksomhed	32,6	52,8	64,7	85,6	58,6	265025
Bygge og anlæg	21,4	45,2	59,6	100,0	46,1	93263
Engros- og detailhandel	27,6	51,8	67,1	87,7	60,6	251359
Transport/kommunikation	-	45,7	59,0	82,5	53,9	107364
Finans/forsikring	82,4	61,4	77,1	89,8	76,1	204090
Offentligt ansat	35,3	61,3	80,9	74,2	70,7	825939
Procent, alle	30,2	54,7	72,9	79,9	64,0	1798136

Mellem de forskellige erhverv er der store forskelle med hensyn til, hvor mange der samlet og på de enkelte niveauer har deltaget i voksen- og efteruddannelse. De tre erhverv, hvor voksen- og efteruddannelsesomfanget er højest er: finans- og forsikringsvirksomhed (76%), den offentlige sektor (71%), en gros- og detailhandel og fremstillingsvirksomhed (59%). I finans- og forsikringsvirksomhed deltager alle i voksen- og efter- uddannelse uafhængigt af færdigheder.

Mindst chance for at have været på voksen- og efteruddannelse har man, hvis man er beskæftiget i de primære erhverv og har læsefærdigheder på niveau 1.

Mellem de tre erhverv, hvor voksen- og efteruddannelsesomfanget er højest, er der meget store forskelle med hensyn til, hvor mange der har deltaget på de forskellige færdighedsniveauer. Hvis man har ringe læsefærdigheder, er chancen for at have været på voksen- og efteruddannelse langt lavere i fx bygge & anlægsbranchen, end hvis man er beskæftiget inden for erhvervet finans- og forsikringsvirksomhed. Men i denne branche er der forholdsvis få med læsefærdigheder på niveau 1 og 2.

Tabel 4.??

(indsæt del af tabel B4.4., - kun læsning - i Danskernes læse- regnefærdigheder)

Branche	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	I alt procent	I alt I 1000
Minedrift, el, gas og vand, bygge-anlæg, landbrug, jagt, fiskeri og andet	17,2	48,5	32,8	1,4	99,9	315
Transport og fremstillingsvirksomhed	6,7	37,7	49,4	6,2	100,0	651
Engros- og detailhandel	3,1	39,8	53,2	4,0	100,1	415
Finanssektor	2,1	17,8	67,2	13,0	100,1	268
Offentlig sektor	7,1	32,4	51,2	9,3	100,0	1168
I alt	7,1	35,1	50,6	7,3	100,1	2817

Læsefærdigheder, virksomhedsstørrelse og deltagelse i voksen- og efteruddannelse

Tabel 4.??

Andel personer, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse, opdelt efter hvor mange personer der er ansat på respondentens virksomhed i Danmark. Procent

Læsefærdigheder	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Procent	I alt, 1000 personer
Under 20 ansatte	24,7	49,3	64,7	61,6	54,6	467392
20 – 99 ansatte	35,9	46,5	72,7	79,3	62,5	389926
100 – 199 ansatte	22,9	57,7	73,4	79,7	64,0	145535
200 – 499 ansatte	33,3	58,7	71,0	90,2	66,7	157220
Over 500 ansatte	37,1	67,3	79,9	86,2	74,0	570533
Uoplyst, ved ikke o. a.	22,6	65,8	78,6	85,9	68,2	79329
Procent, alle	29,8	54,7	72,8	80,0	64,0	1809935

Godt halvdelen af de ansatte i virksomheder med under 20 ansatte har deltaget i voksen- og efteruddannelse, mens det i store virksomheder er næsten tre fjerdedel. Samlet set er der en tendens til, at jo større virksomheden er, jo mere anvendes voksen- og efteruddannelse, jf. tabel 4. Den anden klare tendens er, jo ringere læsefærdigheder, jo mindre efter- og voksenuddannelse. Personer med læsefærdigheder på niveau 1 deltager dog oftere i voksen- og efteruddannelse på store virksomheder end på små. (Tabellen laves også med udelukkende kurser der er taget ud fra faglig interesse)

Arbejdsmarkedsstatus, færdigheder og voksen- og efteruddannelse

Tabel 4.??

Læsefærdigheder opdelt efter arbejdsmarkedsstatus. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Beskæftiget	52,3	66,2	72,8	66,3	2307	68,0
Pensioneret	34,8	13,4	4,6	1,0	355	10,5
Ledig	7,1	6,0	4,2	2,9	171	5,0
Studerende	2,0	9,7	15,1	27,5	430	12,7
Hjemmegående	1,1	0,7	0,6	0,0	22	0,6
Andet	2,7	4,0	2,7	2,2	108	3,2
I alt	100,0	100,0	100,0	99,9	3393	100,0

Kun godt halvdelen af dem der har læsefærdigheder på niveau 1 er beskæftiget. Mange er på pension – 35 % – og 7 % er ledige. Men det helt karakteristiske træk, er at dem med ringe læsefærdigheder er marginaliserede i forhold til arbejdsmarkedet. Det må antages, at en del af marginaliseringen kan forklares med de ringe kompetencer, men der kan også være mere komplekse forklaringer, hvor fx flere faktorer spiller sammen: mangel på erhvervskompetencegivende uddannelse, nedslidning på grund af hårdt fysisk arbejde – for de ældre, et arbejde der ikke har stimuleret læsefærdighederne. Denne gruppe af pensionerede dårlige læsere udgør ca. 120.000 personer. I befolkningen som helhed er omkring 340.000 læsere på niveau 1. Ringe læsefærdigheder ser således ud til at være en faktor, der i meget høj grad øger risikoen for marginalisering.

Tabel 4.??

Andel personer der har deltaget i voksen- og efteruddannelse opdelt efter arbejdsmarkedsstatus og læsefærdigheder. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Beskæftiget	31,0	50,6	70,1	77,3	1402	60,8
Pensioneret	5,4	18,7	36,2	0,0	64	18,0
Ledig	46,9	50,8	57,8	67,1	91	53,6
Studerende	100,0	91,6	95,1	97,8	406	94,6
Hjemmegående	0,0	13,8	37,9	-	5	22,0
Andet	31,0	57,0	71,1	38,4	64	59,8
I alt	24,2	50,3	71,6	81,0	2032	59,9

4.2.4 Læsefærdigheder, bymæssighed og deltagelse i voksen- og efteruddannelse

I dette afsnit ses nærmere på, om der er sammenhæng mellem bymæssighed, læsefærdigheder og deltagelse i voksen og efteruddannelse. Spørgsmålet er således, om personer med de samme færdigheder opnår lige meget voksen- og efteruddannelse uafhængig af hvor i landet de bor. At antage, at det skulle forholde sig sådan er dog temmelig problematisk, idet der er betydelige forskelle i erhvervsstruktur i de forskellige dele af landet, i høj grad sammenhængende med forskelle i bymæssighed.

Tabel 4.??

Andel personer i en given bytype med læsefærdigheder på et givet niveau, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse. Procent

Læsefærdigheder	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Procent	I alt, 1000 personer
Hovedstaden	52,9	47,8	75,2	80,0	67,5	244623
Hovedstadens forstæder	25,4	56,1	75,6	75,8	66,1	302864
Kommuner i hovedstads-regionen m. byer med mere end 10.000 indb.	24,3	55,2	70,9	86,3	60,2	88230
Landkommuner i NØ-sjælland	29,7	52,0	75,3	100,0	61,6	82611
Kommuner m. byer med mere end 100.000 indb.	28,8	54,1	69,4	92,4	63,2	263175
Kommuner m. byer med 40.000 – 99.999 indb.	9,6	54,7	76,5	62,7	61,2	119528
Kommuner m. byer med 20.000 – 39.999 indb.	15,6	53,8	73,9	84,0	62,0	229570
Kommuner m. byer med 10.000 – 19.999	44,1	52,9	71,4	67,3	60,5	137289

indb.						
Kommuner med mindst 50 pct. i bymæssig bebyggelse	25,7	52,8	58,5	72,9	53,1	126066
Kommuner med 33 1/3 – 50 pct. i bymæssig bebyggelse	28,3	39,3	65,8	75,0	51,0	185252
Kommuner med under 33 1/3 pct. i bymæssig bebyggelse	9,1	42,1	67,4	90,6	52,1	98210
Kommuner uden bymæssig bebyggelse	12,5	47,3	77,4	64,6	54,5	107685
Uoplyst	17,7	48,0	64,4	72,1	50,9	47107
Procent, alle	24,2	50,3	71,6	81,0	59,9	2032209

Note: Det ses at tabel 1 og tabel 2 ikke summer til det samme tal, hvilket de egentlig burde. Grunden er, at iscir=0 indgår i definitionen af brancher i tabel 2, mens den ikke indgår i definitionen af kategorierne i tabel 1.

Tabel 8.1. viser, at der er markant flere med læsefærdigheder på niveau 1, der deltager i voksen- og efteruddannelse i Hovedstadsregionen (men er det erhvervmæssig? – alt burde deles på erhvervmæssig og fritidsinteresse. I det følgende antages at der ikke er forskel på dette i de forskellige dele af landet)). Dette tyder på, at hvis der er tale om en videnstung erhvervsstruktur, hvor der løbende er behov for opkvalificering af arbejdsstyrken, da vil også forholdsvis mange med ringe læsefærdigheder deltage i voksen og efteruddannelse. Dermed må sammensætningen af efterspørgselsstrukturen således tillægges en væsentlig betydning for omfanget af voksen- og efteruddannelse blandt de læsesvage. Det dog antages, at forholdsvis mange med ringe læsefærdigheder i Hovedstadsregionen har gennemført en ungdomsuddannelse efter grundskolen og det er velkendt, at hvis en person med mindre gode læsefærdigheder har en ungdomsuddannelse, da vil sandsynligheden for at deltage i voksen- og efteruddannelse være væsentlig større end blandt personer med tilsvarende læsefærdigheder uden en ungdomsuddannelse. (vi burde lave en regression med en række centrale variable, for at se om Hovedstadsregionen (og dermed erhvervsstrukturen) spiller en selvstændig rolle). I afsnit 4, blev det ligeledes påvist at noget tyder på, at hvilket erhverv en person er beskæftiget i har betydning for deltagelsen i voksen- og efteruddannelse.

4.2.5. Læsefærdigheder og udbytte af voksen- og efteruddannelse

I dette afsnit skal udbyttet af kursusdeltagelsen belyses ved se på om den opnåede viden bruges i arbejdsmæssig sammenhæng blandt personer der aktuelt er eller inden for det seneste år har været beskæftiget.

Tabel x 24 omfatter personer, der har været på voksen- og efteruddannelse ud fra en faglig/erhvervmæssig interesse og som har haft beskæftigelse inden for de seneste 12 måneder, men som ikke nødvendigvis aktuelt er beskæftiget.

Tabel X24. I hvor høj grad bruges de færdigheder eller den viden, som kurset/uddannelsen har givet i eventuelt arbejde opdelt efter læsefærdigheder. Kun personer der har deltaget i voksen- og efteruddannelse pga. erhvervmæssig/faglig interesse og som har været

beskæftiget inden for de seneste 12 måneder. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
I høj grad	47,5	49,8	52,7	44,2	847	50,9
I nogen grad	20,3	23,9	24,9	23,9	406	24,4
Meget lidt	7,2	8,8	6,6	8,8	124	7,5
Slet ikke	6,6	7,3	6,4	11,3	119	7,1
Irrelevant	18,5	10,2	9,4	11,9	170	10,2
I alt	100,1	100,0	100,0	100,1	1666	100,1

Over tre fjerdedele mener at de i høj grad og i nogen grad bruger de færdigheder de har opnået på kurset i arbejdsmæssig sammenhæng. Men der er knap 10 % der udtrykker, at de slet ikke kan bruge det de læst. Og hvordan hænger udbyttet sammen med læsefærdighederne. Umiddelbart er der ingen sammenhæng mellem læsefærdigheder og udbytte. Men hvis vi alene ser på personer, som aktuelt er beskæftigede er der en svag tendens til, at de læsesvage har det største udbytte, jf. tabel x39.

Tabel X39. I hvor høj grad bruges færdigheder, opnået gennem kurset i det daglige arbejde opdelt efter læsefærdigheder. Kun aktuelt beskæftigede personer, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse af faglig interesse. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
I høj grad	64,4	54,7	57,7	51,0	683	56,5
I nogen grad	23,9	27,4	29,0	30,5	344	28,5
Meget lidt	7,0	9,4	7,0	11,9	98	8,1
Slet ikke	4,6	6,4	5,2	5,5	67	5,5
Irrelevant	-	2,2	1,1	1,2	17	1,4
I alt	99,9	100,1	100,0	100,1	1209	100,0

At være læsesvag, betyder således ikke, at udbyttet forringes. Dette tyder på, at de typer af faglige kurser, som de læsesvage tilbydes i høj grad passer til deres behov for fagligt motiveret efteruddannelse. Bemærk dog, at tabellen kun omfatter 38 personer på niveau 1.

4.2.6. Færdigheder og læsevaner

I tabellerne X9-X15 indgår der 2.830.370 personer. Det skyldes afrunding at ”Antal, 1000” ikke bliver 2830 i alle disse tabeller. Andel der har deltaget i voksen- og efteruddannelse vises i en samlet tabel (tabel X16), hvor der kun ses på de personer, der læser de forskellige typer læsestof hver dag.

Tabel X9. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser breve eller notater på arbejdet. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Hver dag	32,7	49,0	64,0	59,8	1591	56,2
Få gange om ugen	9,2	15,0	13,5	13,8	388	13,7
Én gang om ugen	9,1	7,5	4,9	5,2	173	6,1
Mindre end én gang om ugen	5,6	3,1	3,1	3,9	94	3,3
Aldrig	42,1	24,2	14,1	16,4	559	19,8
Uoplyst	1,3	1,2	0,5	1,0	24	0,9
I alt	100,0	100,0	100,1	100,1	2829	100,0

Bem.: Tabellen omfatter kun personer, der har været beskæftiget inden for de sidste 12 måneder før undersøgelses-tidspunktet.

Tabel X10. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser rapporter, artikler, magasiner eller tidsskrifter på arbejdet. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Hver dag	21,1	21,9	33,1	36,7	808	28,5
Få gange om ugen	7,0	17,5	21,6	19,4	536	19,0
Én gang om ugen	6,8	14,4	14,7	9,8	388	13,7
Mindre end én gang om ugen	3,4	8,5	8,3	8,1	226	8,0
Aldrig	60,5	36,4	21,9	25,0	847	29,9
Uoplyst	1,3	1,3	0,5	1,0	26	0,9
I alt	100,1	100,0	100,1	100,0	2831	100,0

Bem.: Tabellen omfatter kun personer, der har været beskæftiget inden for de sidste 12 måneder før undersøgelses-tidspunktet.

Tabel X11. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser manualer, brugerhåndbøger eller opslagsværker på arbejdet. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Hver dag	10,7	18,0	25,6	26,2	620	21,9
Få gange om ugen	8,8	13,5	21,4	21,7	502	17,8
Én gang om ugen	7,5	13,5	13,8	14,7	377	13,3
Mindre end én gang om ugen	10,1	13,2	15,3	12,5	396	14,0
Aldrig	61,6	40,2	23,3	23,8	905	32,0
Uoplyst	1,3	1,7	0,6	1,0	30	1,1
I alt	100,0	100,1	100,0	99,9	2830	100,1

Bem.: Tabellen omfatter kun personer, der har været beskæftiget inden for de sidste 12 måneder før undersøgelses-tidspunktet.

Tabel X12. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser diagrammer eller skemaer på arbejdet. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Hver dag	19,1	20,1	22,1	24,8	605	21,4
Få gange om ugen	3,7	8,7	16,6	16,6	364	12,9
Én gang om ugen	8,8	8,2	11,9	15,3	301	10,6
Mindre end én gang om ugen	5,5	10,4	11,7	8,8	299	10,6
Aldrig	61,6	51,2	37,0	33,6	1230	43,5
Uoplyst	1,3	1,5	0,8	1,0	30	1,1
I alt	100,0	100,1	100,1	100,1	2829	100,1

Bem.: Tabellen omfatter kun personer, der har været beskæftiget inden for de sidste 12 måneder før undersøgelses-tidspunktet.

Tabel X13. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser regninger, fakturaer, regneark eller budgetskemaer på arbejdet. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Hver dag	12,2	24,2	28,6	25,2	725	25,6
Få gange om ugen	4,3	8,5	11,6	10,0	280	9,9
Én gang om ugen	8,6	6,8	9,9	9,8	246	8,7
Mindre end én gang om ugen	5,7	7,7	11,0	12,3	270	9,5
Aldrig	67,3	51,4	38,4	41,7	1281	45,3
Uoplyst	1,9	1,4	0,6	1,0	28	1,0
I alt	100,0	100,0	100,1	100,0	2830	100,0

Bem.: Tabellen omfatter kun personer, der har været beskæftiget inden for de sidste 12 måneder

før undersøgelses-tidspunktet.

Tabel X14. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser skriftligt materiale på et andet sprog end dansk på arbejdet. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Hver dag	2,4	8,5	18,7	21,1	400	14,1
Få gange om ugen	1,8	4,1	10,3	13,5	220	7,8
Én gang om ugen	1,2	3,2	8,1	8,3	168	5,9
Mindre end én gang om ugen	5,4	9,8	11,8	12,2	302	10,7
Aldrig	87,3	73,3	50,5	43,9	1716	60,6
Uoplyst	1,9	1,2	0,5	1,0	26	0,9
I alt	100,0	100,1	99,9	100,0	2832	100,0

Bem.: Tabellen omfatter kun personer, der har været beskæftiget inden for de sidste 12 måneder før undersøgelses-tidspunktet.

Tabel X15. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser vejledninger, instruktioner, f.eks. til medicin, opskrifter eller andre produkter på arbejdet. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Hver dag	13,1	16,8	16,1	17,1	459	16,2
Få gange om ugen	6,3	9,3	13,2	10,9	316	11,2
Én gang om ugen	7,5	8,7	12,2	13,8	305	10,8
Mindre end én gang om ugen	10,9	11,2	13,4	14,7	355	12,6
Aldrig	60,4	52,6	44,5	42,6	1369	48,4
Uoplyst	1,9	1,3	0,5	1,0	27	0,9
I alt	100,1	99,9	99,9	100,1	2831	100,1

Bem.: Tabellen omfatter kun personer, der har været beskæftiget inden for de sidste 12 måneder før undersøgelses-tidspunktet.

Tabel X16. Andel der har deltaget i voksen- og efteruddannelse opdelt efter læsefærdigheder. Kun personer, der læser de forskellige ting på arbejdet hver dag. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Breve eller notater	47,5	58,5	73,6	82,0	1091	68,7
Rapporter, artikler, magasiner eller tidsskrifter	47,0	60,0	75,7	78,8	567	70,3
Manualer, brugerhåndbøger eller opslagsværker	31,6	64,8	76,3	79,6	445	71,8

Diagrammer eller skemaer	32,7	62,7	76,8	89,3	426	70,4
Regninger, fakturaer, regneark eller budgetske-maer	50,5	53,4	69,4	86,6	469	64,7
Skriftligt materiale på et andet sprog end dansk	50,7	64,7	69,9	90,6	283	70,8
Vejledninger eller instruktioner, f.eks. til medicin, opskrifter eller andre produkter	43,5	65,8	79,7	87,5	336	73,1

Bem.: Tabellen omfatter kun personer, der har været beskæftiget inden for de sidste 12 måneder før undersøgelses-tidspunktet. Der kan ikke laves meningsfulde søjletotaler da der kun benyttes nogle få oplysninger fra flere spørgsmål.

Tabel X17. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser aviser, blade eller magasiner. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Dagligt	74,0	74,5	77,3	72,6	2563	75,6
Ugentligt	20,9	22,3	19,6	23,0	709	20,9
Månedligt	1,4	1,1	1,7	2,9	51	1,5
Flere gange om året	0,6	0,1	0,3	0,0	7	0,2
Aldrig	3,1	1,7	1,1	0,9	50	1,5
Uoplyst	0,0	0,3	0,2	0,6	8	0,2
I alt	100,0	100,0	100,2	100,0	3388	99,9

Tabel X18. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser bøger. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Dagligt	18,2	24,5	31,3	35,6	945	27,9
Ugentligt	11,6	15,3	20,5	25,7	613	18,1
Månedligt	12,0	16,7	18,1	15,9	571	16,9
Flere gange om året	11,0	12,1	13,9	9,8	430	12,7
Aldrig	47,3	31,2	16,1	12,5	825	24,3
Uoplyst	0,0	0,3	0,1	0,5	5	0,2
I alt	100,1	100,1	100,0	100,0	3389	100,1

Man bør nok overveje om ikke tiden er løbet fra det følgende spørgsmål. Man må antage, at brugen af computer (også til tekstbehandling) er meget mere omfattende end dengang SIALS blev lavet.

Tabel X19. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man bruger computer til tekstbehandling. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Dagligt	2,7	9,5	16,5	15,8	426	12,6
Ugentligt	2,7	14,1	28,1	33,6	710	20,9
Månedligt	2,0	8,6	12,5	15,3	348	10,3
Flere gange om året	1,7	2,9	5,0	8,4	140	4,1
Aldrig	90,9	64,8	37,8	26,5	1762	52,0
Uoplyst	0,0	0,0	0,2	0,5	4	0,1
I alt	100,0	99,9	100,1	100,1	3390	100,0

Tabel X20. Læsefærdigheder opdelt efter hvor ofte man læser bøger, artikler, instruktioner eller andre tekster på et andet sprog end dansk. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Dagligt	0,8	2,3	4,7	6,7	121	3,6
Ugentligt	3,2	7,5	12,9	18,0	350	10,3
Månedligt	4,3	8,0	16,4	20,6	422	12,4
Flere gange om året	3,9	8,6	16,9	16,7	428	12,6
Aldrig	87,9	73,7	49,1	38,0	2069	61,0
Uoplyst	0,0	0,0	0,1	0,0	1	0,0
I alt	100,1	100,1	100,1	100,0	3391	99,9

Tabel X21. Andel der har deltaget i voksen- og efteruddannelse opdelt efter læsefærdigheder. Kun personer, der gør de forskellige ting hver dag. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
Læser aviser, blade eller magasiner	24,7	49,3	71,1	79,8	1524	59,5
Læser bøger	40,0	54,3	72,3	75,9	612	64,8
Bruger computer til tekstbehandling	72,1	69,7	77,2	83,9	322	75,6
Læser bøger, artikler, instruktioner eller andre tekster på et andet sprog end dansk	49,2	52,1	72,7	71,2	81	67,2

Bem.: Der kan ikke laves meningsfulde søjletotaler da der kun benyttes nogle få oplysninger fra flere spørgsmål.

4.2.10 Læsefærdigheder og voksen- og efteruddannelsens afviklingssted

4.2.11 Oplevelsen af uddannelsens anvendelighed

I dette afsnit skal vi se på kursusdeltagelsen anses for nyttig i det daglige arbejde. Generelt er det over halvdelen der siger, at de i høj grad bruger de færdigheder de har opnået gennem kursusdeltagelsen.

Tabel X39. I hvor høj grad bruges færdigheder, opnået gennem kurset i det daglige arbejde opdelt efter læsefærdigheder. Kun beskæftigede personer, der har deltaget i voksen- og efteruddannelse af faglig interesse. Procent

	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4/5	Antal, 1000	Andel
I høj grad	64,4	54,7	57,7	51,0	683	56,5
I nogen grad	23,9	27,4	29,0	30,5	344	28,5
Meget lidt	7,0	9,4	7,0	11,9	98	8,1
Slet ikke	4,6	6,4	5,2	5,5	67	5,5
Irrelevant	-	2,2	1,1	1,2	17	1,4
I alt	99,9	100,1	100,0	100,1	1209	100,0

4.2.7. Afvikler og betaler af voksen- og efteruddannelse

4.2.8. Læsesvages ledighedsgrad, udstødning eller tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet i perioden frem til 2002

Tabeller der mangler:

- hvem afvikler (sp. 88 og læsefærdigheder (brug første kursus motiveret af faglig interesse)
- hvem betaler (sp. 86) og læsefærdigheder (brug første kursus motiveret af faglig interesse)
- hvordan vurderes kursets anvendelighed (sp. 83) (brug første kursus motiveret af faglig interesse) og læsefærdigheder

- hvorfor ikke deltagelse, hvis ønsket kursus (tabel med hvor mange (sp. 97), fordelt på færdigheder, tabel med årsager og læsefærdigheder (sp. 98) og tilsvarende med sp. 99 (fritidsinteresser) og sp. 100
- om læse- skrivefærdigheder begrænser deltagelse i voksenundervisning (sp. 101)

Litteratur

Husted, Leif (2004): Kvaliteten af danskundervisningstata fra sprogcentre. akf forlaget.

Noter

1. Jens Krogstrup, Undervisningsministeriet oplyser, at der ikke foreligger aktuel statistik for ordblindeundervisning og grundlæggende voksenundervisning, (GVU).
2. Strukturen i undervisningen påbegyndes omlagt i 4. kvartal 2003, og der kan ikke umiddelbart foretages sammenligninger før og efter dette tidspunkt. Baggrunden er vedtagelsen af lov nr. 375 af maj 2003 om danskuddannelse til voksne udlændinge m.fl. (danskuddannelsesloven), som trådte i kraft januar 2004. Men allerede i 4. kvartal påbegyndte nogle udbydere at afvikle undervisningen efter den nye lov.